

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นตลอดเวลา สังคมโลกกลายเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ที่ไม่มีวันหยุดนิ่ง คุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพครูเป็นหลัก ครูเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาและกำหนดอนาคตของคนในชาติเพราะครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดผู้เรียนที่สุด ครูจึงมีภาระหน้าที่ในการเตรียมความพร้อม สร้างเสริมสติปัญญา เป็นผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เป็นผู้จุดประกายแห่งการเรียนรู้ กระตุ้น การใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้ ซึ่งนอกจากครูจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูแล้ว ครูยังต้องเป็นผู้ทรงความรู้ในเนื้อหาที่ต้องถ่ายทอดสู่ผู้เรียนและต้องจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ส่งผลให้ครูต้องพัฒนาตนเอง เปิดใจรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ครูต้องพัฒนาทั้งวิชาความรู้ (Knowledge) ความสามารถและทักษะต่าง ๆ (Skills) ที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้สำหรับการเรียนการสอนในยุคสมัยใหม่ ดังนั้นครูจึงเป็นฟันเฟืองหลักในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาของชาติ เป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาเพื่อให้การศึกษาของชาติมีคุณภาพ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ระบุในหมวด 7 มาตรา 52 ได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาครู กล่าวคือ ให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง

ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้แก่ศิษย์ รวมทั้งพัฒนาศิษย์ให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งวงการการศึกษาไทยถือว่า ครูคือกุญแจสำคัญในการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 มีนโยบายมุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใต้การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ ส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพอันก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับนโยบายข้อ 4 ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี

งบประมาณ 2558 ที่ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมและยกสถานะของครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักในระบบการศึกษา ให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงในสังคม เป็นบุคลากรที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม มีภูมิความรู้และทักษะในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ตลอดจนมีฐานะและคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน

ในช่วงระยะสองทศวรรษที่ผ่านมา ทุกประเทศทั่วโลกได้ริเริ่มและดำเนินการปฏิรูปการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพสู่ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ครูเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการปฏิรูปการศึกษาเพราะเป็นด่านหน้าและกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพของระบบการศึกษาไม่สามารถสูงกว่าคุณภาพของครู หากเรามีครูที่ไม่มีคุณภาพ ก็อย่าคาดหวังว่าการศึกษาของเราจะมีคุณภาพ วิริลญา โงกเขลา (2556 : 73) กล่าวว่า ครูยุคใหม่จำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ครูจะต้องรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาการ และจะต้องสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก สอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่เสนอว่า “ครูควรพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภาวะวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในวิชาชีพ มีขวัญกำลังใจอยู่ได้อย่างยั่งยืน” นอกจากนี้ รุ่ง แก้วแดง (อ้างถึงใน วิริลญา โงกเขลา, 2556 : 73) กล่าวว่า “ครูจำเป็นต้องเร่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้พร้อมสำหรับวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงและภาวะวิกฤตศรัทธาในวิชาชีพ เพื่อให้ทุกคนมองเห็นว่าอาชีพครู เป็นอาชีพที่มีเกียรติ ยังมีความจำเป็นต่อสังคมในฐานะที่เป็นวิชาชีพที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชน เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต” เมื่อครูปฏิบัติงานไปสักระยะหนึ่งจะหย่อนสมรรถภาพ เกิดความเบื่อหน่าย เป็นเหตุให้ครูทำงานไม่เต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะถ้าครูขาดความกระตือรือร้นในเรื่องการจัดการเรียนรู้อย่อมเป็นสาเหตุให้การศึกษาขาดคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูด้วยวิธีต่าง ๆ อยู่เป็นระยะ ๆ และกระทำอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด (บุษยมาศ แสงงาม, 2555)

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพครูให้มีสมรรถนะสูง มีความสามารถอย่างเพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่จากผลสรุปการวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา/กรุงเทพฯ:สทศ.,2553) ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ปัญหาอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนบางส่วนยังไม่สามารถปรับและพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาสาระที่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ที่ได้สำรวจความเห็นของครูสอนดี เนื่องในวันครูแห่งชาติ ปี 2556 พบว่าหนึ่งในปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครู คือ ครูรุ่นใหม่

ขาดความเชี่ยวชาญในการสอนทั้งทางวิชาการและคุณลักษณะความเป็นครู ความเอาใจใส่ต่อเด็ก ลดลง ขาดจิตวิญญาณ ขณะทีครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัวให้เข้ากับลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป ไม่ปรับวิธีการสอน ไม่ใช่เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2556) ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่ปี 2547 ถึงปัจจุบันที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ประสิทธิภาพของ การปฏิบัติงานของครูลดลงอย่างต่อเนื่อง และจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ.ที่ผ่านมาพบว่า การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำที่สุดของประเทศ โรงเรียนจำนวนมากไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

เนื่องจากระบบทางการศึกษาเป็นระบบที่มีความสลับซับซ้อนดังที่ศิริชัย กาญจนวาสี (2548) กล่าวไว้ว่า ข้อมูลทางการศึกษาที่ได้จากการสำรวจหรือใช้ในงานวิจัยมักเป็นข้อมูลหลายระดับ (Multilevel Data) เช่นข้อมูลระดับนักเรียน ชั้นโรงเรียน โรงเรียน ชุมชน สังเกต เป็นต้น ข้อมูลหลายระดับเหล่านี้มีลักษณะข้อมูลที่มีสมาชิกต่าง ๆ ของหน่วยย่อยอยู่รวมกันเป็นหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่ใหญ่ขึ้นตามลำดับ หรือเรียกว่า เป็นระดับที่สอดแทรกกลดหลั่น (Hierarchical Nested Data) โดยนักเรียนสอดแทรกอยู่ในชั้นเรียน (Students Nested in Class) ชั้นเรียนสอดแทรกอยู่ในสังกัด (Schools Nested in Sector) หน่วยหลาย ๆ หน่วยในระดับเดียวกันจะถูกจัดเข้าด้วยกันเพื่อเป็นระดับที่สูงขึ้น เช่น หน่วยย่อยที่สุดคือนักเรียน ถูกจัดรวมเข้ารับการศึกษาร่วมกันเป็นชั้นเรียน ชั้นเรียนหลาย ๆ ชั้นรวมกันเป็นระดับชั้น ระดับชั้นหลาย ๆ ระดับชั้นรวมเป็นระดับการศึกษา ระดับการศึกษาหลาย ๆ ระดับการศึกษารวมกันเป็นโรงเรียน เป็นต้น ดังนั้นธรรมชาติของตัวแปรทางการศึกษาจึงมีลักษณะของการจัดเป็นระดับชั้นโดยปริยาย

จากการที่ข้อมูลทางการศึกษามีลักษณะธรรมชาติเป็นข้อมูลหลายระดับที่สอดแทรกกลดหลั่นกัน ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรทางการศึกษาจึงควรทราบถึงความแปรปรวนของค่าตัวแปรในระดับต่าง ๆ กันว่ามีส่วนประกอบย่อย ๆ แต่ละส่วนแตกต่างกันอย่างไรตามระดับข้อมูล หรือ ตัวแปรนั้นมีความแปรปรวนอันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างนักเรียน ชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชนหรือสังกัดมากน้อยเพียงไร ซึ่งการวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis) จึงเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่นักสถิติและนักวิจัยทางการศึกษา และทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้พยายามคิดและสร้างขึ้นเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความสอดคล้องกับธรรมชาติและโครงสร้างของข้อมูล

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบ ที่มีตัวแปรในระดับต่าง ๆ กันทั้งระดับครู และระดับโรงเรียน โดยคำนึงถึงตัวแปรที่สามารถนำมาพัฒนาได้ และคำนึงถึงรายละเอียดของระดับข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความแม่นยำมากขึ้น โดยใช้การวิเคราะห์พหุระดับ ซึ่งข้อมูลที่ศึกษาสอดคล้องกับธรรมชาติและโครงสร้างของข้อมูลทางการศึกษา ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของครู และเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการจัด

การศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้บรรลุบรรลุตามจุดประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อระดับการพัฒนาตนเองของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. มีปัจจัยระดับครูและระดับโรงเรียนใดบ้างที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาตนเองของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยพระระดับที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมมติฐานในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระระดับบุคคล ได้แก่ การรับรู้ในความสามารถของตนเอง ความทะเยอทะยาน เจตคติต่อวิชาชีพครู แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของครู
2. ตัวแปรอิสระระดับโรงเรียน ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของครู

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงระดับการพัฒนาตนเองของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก้ไขปรับปรุงให้มีการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น
3. สามารถนำเสนอข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการกำหนดนโยบายและการวางแผน การพัฒนาครูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ตรงกับความต้องการของครูและมีประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 10,827 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 875 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งตามโครงสร้างของตัวแปรสำหรับใช้ในการวิเคราะห์พหุระดับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือตัวแปรอิสระระดับครูและตัวแปรอิสระระดับโรงเรียน ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.1.1 ระดับครู มี 4 ตัวแปร ได้แก่

2.1.1.1 การรับรู้ในความสามารถของตนเอง

2.1.1.2 ความทะเยอทะยาน

2.1.1.3 เจตคติต่อวิชาชีพครู

2.1.1.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.1.2 ระดับโรงเรียน มี 2 ตัวแปร ได้แก่

2.1.2.1 การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.2.2 สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การพัฒนาตนเอง 5 ด้าน ได้แก่

2.2.1 การพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ

2.2.2 การพัฒนาตนเองด้านวิสัยทัศน์

2.2.3 การพัฒนาตนเองด้านบุคลิกภาพ

2.2.4 การพัฒนาตนเองด้านความรู้

2.2.5 การพัฒนาตนเองด้านทักษะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิเคราะห์พหุระดับ (Multilevel Analysis) หมายถึง เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่มีตัวแปรอิสระหลายตัว และตัวแปรเหล่านั้นสามารถจัดเป็นระดับได้อย่างน้อย 2 ระดับขึ้นไปโดยตัวแปรระดับเดียวกันต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และได้รับผลร่วมกันระหว่างระดับอื่น ซึ่งในงานวิจัยนี้มีตัวแปรตาม คือ การพัฒนาตนเอง ส่วนตัวแปรอิสระ ได้แบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่

ตัวแปรระดับครู (Micro-Level Analysis หรือ Within School Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์พหุระดับโดยวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวกับครู ซึ่งจะวิเคราะห์ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นโมเดลศูนย์ (Null Model) และ ขั้นโมเดลแบบง่าย (Simple Model)

วิเคราะห์ ชั้นโมเดลศูนย์ (Null Model) หมายถึง การวิเคราะห์โดยไม่นำตัวแปรอิสระใด ๆ ทั้งตัวแปรระดับครูและตัวแปรระดับโรงเรียนเข้ามาวิเคราะห์ร่วม เพื่อให้เห็นค่าการกระจายของตัวแปรตามการพัฒนาดตนเองของครูในแต่ละโรงเรียน

วิเคราะห์ ชั้นโมเดลแบบง่าย (Simple Model) หมายถึง การวิเคราะห์โดยการนำตัวแปรอิสระระดับครูเข้ามาวิเคราะห์ร่วม เพื่อดูผลของตัวแปรอิสระระดับครูต่อการพัฒนาดตนเองของครู ตัวแปรอิสระระดับครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาดตนเองของครู ได้แก่ ปัจจัยด้านครูที่มีความแปรปรวนระหว่างโรงเรียน

การวิเคราะห์ระดับโรงเรียน (Macro-Level Analysis หรือ Between Unit Analysis) หมายถึง การวิเคราะห์พหุระดับโดยวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยโรงเรียน ซึ่งจะวิเคราะห์ชั้นโมเดลตามสมมติฐาน (Hypothetical Model) คือ การนำตัวแปรระดับครูที่ผ่านการวิเคราะห์พิจารณาเหมาะสมแล้วจากการวิเคราะห์ระดับครู และนำตัวแปรอิสระระดับโรงเรียนเข้ามาวิเคราะห์

2. การพัฒนาดตนเอง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงตนเองตามศักยภาพที่มีอยู่ให้ดีขึ้น เสริมสร้างและปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะความชำนาญและให้มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข วัดจากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

2.1 การพัฒนาดตนเองด้านวิชาชีพ หมายถึง การฝึกฝนตนให้มีความรู้ความสามารถด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัหน้าที่ของครู ศึกษาหาความรู้จากเอกสาร การเข้าร่วมประชุมสัมมนา เข้าร่วมการอบรมฟังการบรรยาย การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ มีการพัฒนาในเรื่องของทักษะวิธีการสอนที่สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร แผนการสอนและนวัตกรรม มีการวิจัยในชั้นเรียน มีความสามารถในการพัฒนาทักษะการวัดและประเมินผล และการนำผลการประเมินมาใช้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2 การพัฒนาดตนเองด้านวิสัยทัศน์ หมายถึง การแก้ไข ปรับปรุงตนเองให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ วางแผนกำหนดแนวทางหรือวิธีการ ในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนาในอนาคตได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีความกระตือรือร้นในการรับรู้และเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ ๆ สามารถนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ยอมรับในความคิดเห็น ความรู้ความสามารถของผู้อื่น เปิดใจกว้างรับประสบการณ์ใหม่อยู่ตลอดเวลา

2.3 การพัฒนาดตนเองด้านบุคลิกภาพ หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน วางตัวได้เหมาะสมกับกาลเทศะ แต่งกายเรียบร้อย และให้เหมาะสมกับความนิยมของสังคมไทย มีสัมมาคารวะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความจริงใจ วาจาสุภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

2.4 การพัฒนาตนเองด้านความรู้ หมายถึง การแก้ไขปรับปรุงตนเองให้มีความรอบรู้ทั้งในเรื่องที่จะสอนนักเรียน เรื่องเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพ หรือมีความรู้รอบตัวในเรื่องนั้น ๆ

2.5 การพัฒนาตนเองด้านทักษะ หมายถึง การฝึกฝน ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเองให้มีความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดีด้วยความถูกต้อง แม่นยำ ในระยะเวลาที่รวดเร็ว อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ตัวแปรอิสระระดับครู หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของครูแต่ละคน ได้แก่ ศาสนา ภูมิสำเนาเดิม วิชยฐานะ ประสบการณ์ในการสอน ความต้องการย้าย การรับรู้ในความสามารถของตนเอง ความทะเยอทะยาน เจตคติต่อวิชาชีพครู และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

3.1 การรับรู้ในความสามารถของตนเอง หมายถึง การที่ครูมีความเชื่อมั่นและพิจารณาตัดสินความสามารถหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของครู ว่าจะกระทำได้ดีเพียงใดต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การรับรู้ในความสามารถนี้ มีผลต่อการเลือกการกระทำ ความพยายาม และความอดทนต่อความยากลำบากอันจะทำให้สามารถบรรลุผลสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 ความทะเยอทะยาน หมายถึง การแสดงออกของลักษณะนิสัยของครูที่มีความต้องการจะให้ตนประสบความสำเร็จ เป็นแรงผลักดันให้พยายามหาหนทางและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานของตนดีขึ้นกว่าเดิมและประสบผลสำเร็จด้วยมาตรฐานที่ดีเยี่ยม โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่มาขัดขวาง แม้จะใช้ความพยายามอย่างมาก และใช้ระยะเวลานาน

3.3 เจตคติต่อวิชาชีพครู หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ความศรัทธา หรือความเชื่อของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่ยี่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความภาคภูมิใจต่อวิชาชีพ มีความรัก ความตั้งใจในการสอน เชื่อมั่นว่าอาชีพครูมีความก้าวหน้าในชีวิตทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ และสร้างประโยชน์แก่สังคม

3.4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่ยี่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พยายามที่จะประกอบพฤติกรรมเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนตั้งไว้ บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะไม่ทำงานเพราะหวังรางวัล แต่ทำเพื่อจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. ตัวแปรอิสระระดับโรงเรียน หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของโรงเรียน แต่ละโรงเรียน ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

4.1 การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีการพัฒนาครูทั้งในด้านการส่งเสริมสนับสนุน การนิเทศงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอบรม เพื่อให้ครูได้พัฒนาตนเอง มีผลทำให้ครูเกิดขวัญ กำลังใจ และพึงพอใจในการพัฒนาตนเอง

4.2 สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ หมายถึง เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส ซึ่งเกิดมาจากปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเหตุการณ์ลอบทำร้าย วางเพลิง วางระเบิด และจลาจลเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ.2547 จนถึงปัจจุบัน

5.ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : การวิเคราะห์พหุระดับ” ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีของ Boydell ที่กล่าวถึงการพัฒนาตนเอง ทฤษฎีของ Maslow และ Murray ที่กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์และทฤษฎีของ Bandura ที่กล่าวถึงการรับรู้ในความสามารถของตนเอง ตลอดจนศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และนำทฤษฎีดังกล่าวมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวตามได้ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : การวิเคราะห์พหุระดับ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย